

AANBEVELINGEN VAN HET BALIEBERAAD VOOR EEN KERNWAPENVRIJE WERELD TEN BEHOEVE VAN DE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S 2023

VOORAF

Vanwege de verkiezingen, 22-11-23, hebben onze organisaties, samenwerkend in het Balieberaad voor een kernwapenvrije wereld¹, onderstaande aanbevelingen opgesteld voor de verkiezingsprogramma's aangaande een urgente gezamenlijke uitdaging: hoe kan Nederland bijdragen aan het afwenden van de permanente nucleaire dreiging, die elk moment ons aller einde kan betekenen.

Namens hen,

Peter Buijs, voorzitter Balieberaad voor een kernwapenvrije wereld

ACTIEVE INZET VOOR EEN KERNWAPENVRIJE WERELD: URGENTER DAN OOI

Dringende aanbevelingen voor de verkiezingsprogramma's 2023

Vanwege Ruslands illegale invasie van Oekraïne en de begeleidende nucleaire dreigementen, inclusief plaatsing van tactische kernwapens in Belarus, vrezen veel Nederlanders weer voor een atoomoorlog, voor het eerst na de Koude Oorlog.¹ Het is een beangstigende gedachte dat er nog altijd ca. 12.500 kernwapens zijn, sommige tot wel honderden keren krachtiger dan de bom die Hiroshima verwoestte. Rusland en de VS hebben daarvan 93%. Zo'n 2.000 kunnen in enkele minuten worden afgevuurd. Ca. 160 liggen in Nederland, België, Duitsland, Italië en Turkije: de met veel geheimzinnigheid omgeven *nuclear sharing*². Bijna alle nucleaire wapenbeheersings- en ontwapeningsverdragen zijn inmiddels opgezegd of opgeschort³ en het aantal kernwapens neemt zelfs weer toe, na een langdurige daling vanaf ca. 70.000, eind jaren '80⁴. Inmiddels moderniseren de kernwapenstaten hun arsenalen voor honderden miljarden euro's⁵, met toepassing van technologische ontwikkelingen als hypersonische wapens en kunstmatige intelligentie. Als dit zo doorgaat is de vraag niet *of* maar *wanneer* het mis gaat, met voor de mensheid catastrofale medisch-humanitaire en milieugevolgen, aldus vele experts, zoals de *Atomic Scientists*. Hun *Doomsday Clock* stond zelfs in de Koude Oorlog niet zó op scherp als nu⁶. Ook onze regering erkent⁷: zolang er kernwapens zijn, blijft het risico op een atoomoorlog. Daarbij kan het ook onbedoeld misgaan: al vaak is de wereld net ontsnapt aan nucleaire vernietiging door technisch of menselijk falen, en geluk duurt niet eeuwig. Tot slot heeft de altijd zeer neutrale medische wereld op unieke wijze gewaarschuwd voor een nucleaire catastrofe met hetzelfde indringend *Editorial* in 100 topbladen wereldwijd⁸.

Kortom, een levensgevaarlijke situatie, die alleen fundamenteel oplosbaar is door afschaffing van alle kernwapens, voor het te laat is. Eerstverantwoordelijken zijn de kernwapenstaten,

¹ In het Balieberaad voor een kernwapenvrije wereld beraden vanaf 2016 vertegenwoordigers van diverse organisaties - Burgemeesters voor Vrede, Humanistisch Verbond, NVMP Artsen voor Vrede (tot 2023), PAX, IALANA en sinds 2019 ook de Raad van Kerken in Nederland en Pugwash Nederland – zich op gezamenlijk te ondernemen maatschappelijke acties, zoals open brieven aan de politiek (2016, 2017), opiniestukken, mediaoptredens, maatschappelijke appels (2018, 2023), manifestaties (2017, 2018) en aanbevelingen voor verkiezingsprogramma's (2020, 2023).

die echter al decennia hun verplichtingen verzaken tot totale ontwapening conform Artikel VI van het door bijna alle landen getekende Non-Proliferatieverdrag (NPV). Dus moeten andere landen optreden en juist hier heeft Nederland verwachtingen gewekt, mede als gevolg van maatschappelijke druk. Zo stond in het regeerakkoord van het centrum-rechtse kabinet Rutte-III, dat dit zich actief inzet voor een kernwapenvrije wereld⁹ - overgenomen door Rutte-IV. En onder Rutte-II (VVD/PvdA) nam ons land al deel aan de VN-onderhandelingen over een verdragsrechtelijk kernwapenverbod, als enig NAVO-lid (2016-17). Recent schreef minister Hoekstra de Kamer nog dat ondanks de slechte internationale situatie ons land zich als bruggenbouwer en aanjager blijft inzetten 'voor alomvattende, onomkeerbare en controleerbare nucleaire ontwapening.'¹⁰

Daarmee lijkt een actieve inzet voor een kernwapenvrije wereld inmiddels 'staand beleid' in de Nederlandse politiek, in zekere zin 'boven de politiek'. Dat hebben wij altijd sterk bepleit: of je nu links of rechts bent, kernwapens maken geen onderscheid, ook niet tussen militairen en burgers: als het mis gaat treffen ze ons allemaal, en ze dienen dan ook zo snel mogelijk te worden verboden en afgeschaft. Maar in praktijk is die 'actieve inzet' niet altijd zichtbaar, en schuilt men graag achter de NAVO, die nog stevig aan kernwapens lijkt vast te houden¹¹. Wij bepleiten dat juist NAVO-lid Nederland daadwerkelijke, betekenisvolle en soms gedurfde stappen zet - zeker in tijden van spanning - in lijn met herhaalde oproepen uit de Tweede Kamer voor kernontwapening, en blijkens opiniepeilingen gesteund door de bevolking¹². Vandaar onze vijf dringende aanbevelingen voor uw verkiezingsprogramma:

1. Nederland maakt actieve inzet voor een kernwapenvrije wereld tot *topprioriteit* van het buitenlands beleid en werpt zich op als initiator en bruggenbouwer om de druk op de kernwapenstaten te verhogen om hun ontwapeningsverplichtingen eindelijk na te komen
Zo'n inzet, juist van een land als het onze is broodnodig, juist bij hoogoplopende spanningen tussen de grootste kernwapenstaten, en sluit aan bij eerdere regeerakkoorden. Ons land is hiervoor ook diplomatiek uitstekend toegerust, met goede relaties met de kernwapenstaten én met de ondertekenaars van het VN-kernwapenverbodsverdrag (TPNW). De meeste urgentie heeft daarbij de volledige uitvoering van Artikel VI NPV.

2. Transparantie en maatschappelijk&politiek debat over kernwapens op eigen bodem
Vanwege een bilateraal verdrag uit de jaren 50 liggen in ons land Amerikaanse kernwapens, al wil de regering dat niet erkennen. Veel zaken, zoals de kosten hiervan en precieze afspraken over eventuele inzet, zijn geheim. De Nederlandse bevolking is ook nooit gevraagd of zij wel verdedigd wil worden met wapens met zulke catastrofale gevolgen. In plaats van instemmen met modernisering van deze illegale¹³ massavernietigingswapens (zie ook punt 3) - wat ons eens te meer tot doelwit maakt - dient een fundamenteel publiek en politiek debat te worden geëntameerd over 'Nederland en de kernwapens', op basis van maximale transparantie, niet in de laatste plaats uit democratisch oogpunt.

3. Nederland bouwt de kernwapentaak af

De VS willen binnenkort hun B61 'vrije val' kernwapens in ons land vervangen door een modernere versie, de bestuurbare B61-12, met instelbare kracht tot een meervoud van de Hiroshimabom: potentieel een nog gevaarlijker wapen. Deze met geheimzinnigheid omgeven 'modernisering', waarbij Nederlandse medewerking onmisbaar is, biedt een unieke kans een daad te stellen door deze kernwapentaak te beëindigen, zoals andere NAVO-landen als o.a.

Canada en Griekenland al eerder deden¹⁴. Dit kan ook een vertrouwenwekkende stap zijn om de VS en Rusland tot onderhandelen te bewegen om te voorkomen dat Europa een 'nucleair slagveld' wordt, door 'van de Atlantische Oceaan tot de Oeral' hun middellange- en korte afstands-kernwapens af te bouwen tot nul. Nederland neemt daartoe, bij voorkeur met andere plaatsingslanden, in NAVO-verband een initiatief, om zo bij te dragen aan een nieuwe Europese Veiligheidsarchitectuur, waarin de rol van kernwapens gefaseerd wordt beëindigd.

4. Nederland ondertekent het VN-verdrag voor een kernwapenverbod, TPNW¹⁵

Alle internationale verbodsverdragen op massavernietigingswapens zijn door Nederland ondertekend, behalve dat voor de gevaarlijkste: kernwapens. Het TPNW is sinds 2021 van kracht als nieuwe morele en politieke norm, is in lijn met NPV-Artikel VI en is een nieuw drukmiddel voor kernontwapening - het hoofddoel van Nederland. Daarom moeten er wegen gevonden worden om alsnog bij dat verdrag aan te sluiten, te beginnen met het ook dit jaar bijwonen van de *Meeting of State Parties* van de TPNW, net als in 2022.

5. Nederland start internationaal een debat over alternatieven voor nucleaire afschrikking

Ons veiligheidsbeleid en dat van de NAVO kent een levensgevaarlijke paradox: 'Er mogen nooit meer kernwapens worden ingezet!' enerzijds, terwijl anderzijds ons land in NAVO-verband dient bij te dragen aan een geloofwaardige nucleaire afschrikking. Oftewel: de vijand moet overtuigd zijn, dat wij wel degelijk bereid zijn kernwapens in te zetten. Om deze paradox tijdig op te lossen moet ons land, zowel binnen als buiten de NAVO, erop aandringen dit 20e-eeuwse concept te vervangen door een modern, niet-nucleair concept van wederzijdse veiligheid en opbouwen van vertrouwen. Zeker nu hét argument van de voorstanders van kernwapens ('hiermee handhaven we de vrede!') door Rusland is ondergraven door nucleaire afschrikking juist te gebruiken om oorlog te kunnen voeren!

Kortom: van wederzijds verzekerde vernietiging naar wederzijds verzekerde veiligheid

Met vriendelijke groet van het Balieberaad voor een kernwapenvrije wereld

Burgemeesters voor Vrede (Gregor Rensen, voorzitter)

Greenpeace (Faiza Oulahsen, programma directeur)

Humanistisch Verbond (Robbert Bodegraven, directeur)

International Association of Lawyers Against Nuclear Arms (Phon van den Biesen, Co-president)

Raad van Kerken in Nederland (Kees Nieuwerth, vml vice-voorzitter)

PAX (Rolien Sasse, algemeen directeur)

Pugwash Nederland (Jan Hoekema, voorzitter)

Namens hen,

Peter Buijs, voorzitter Balieberaad voor een kernwapenvrije wereld

- 1 Dat was ook het geval tijdens de Cubacrisis (1962) en begin jaren 80, toen die angst werd omgezet in massale, wereldwijde anti-kruisrakettenprotesten, met 550.000 mensen op het Malieveld, de grootste demonstratie hier ooit.
- 2 SIPRI, Yearbook 2023, Stockholm, 12-6-2023
- 3 Opgezegd: INF, Iran-deal, Open Skyes Verdrag. Opgeschort: New Start
- 4 SIPRI, Yearbook 2023, Stockholm, 12-6-2023
- 5 ICAN. *Wasted: 2022 Global Nuclear Weapons Spending*. S. Snyder a.o., juni 2023. Zie www.ican.org.
- 6 Science and Security Board, Bulletin of the Atomic Scientists . A time of unprecedented danger: it is 90 seconds to midnight. 2023 Doomsday Clock Statement. Jan 24, 2023. (<https://thebulletin.org/doomsday-clock/current-time/>)
- 7 Kamerbrief BuZa dd 22-12-2022
- 8 *More than 100 medical journals, including the Lancet, the British Medical Journal, the New England Journal of Medicine, and JAMA have issued a joint call for urgent steps to decrease the growing danger of nuclear war and to move rapidly to the elimination of nuclear weapons.(...) leaders of the global health community underscore that any use of nuclear weapons would be catastrophic for humanity (IPPNW bulletin, 3-8-23).* <https://www.nvmp.org/meer-dan-honderd-toonaangevende-medische-tijdschriften-plaatsen-deze-week-een-gezamenlijk-editorial-over-de-toegenomen-gevaren-op-een-kernoorlog/>
- 9 Volledige tekst: “Het kabinet zet zich, binnen het kader van de bondgenootschappelijke verplichtingen, actief in voor een kernwapenvrije wereld, gezien de grote risico’s van proliferatie van deze wapens” Regeerakkoord Rutte-3, 10-10-2017, p 47.
- 10 Kamerbrief BuZa dd 22-12-2022
- 11 En dat, terwijl ook de NAVO zegt te streven naar een kernwapenvrije wereld (zie bv slotcommuniqué van de NAVO-top in Warschau, 2016, op voorstel van Nederland; of Eirini Lemos (NAVO) tijdens viering van het 50-jarig bestaan van de NVMP (zie <https://www.nvmp.org/wp-content/uploads/2020/01/EINDRAPPORT261119.pdf>)
- 12 [Meerderheid Nederlanders vóór anti-kernwapenverdrag – No Nukes Netherlands](#)
- 13 In strijd met het oorlogsrecht, dat onderscheid vereist tussen burgers en militairen. <https://www.rodekruis.nl/wie-zijn-wij/humanitair-oorlogsrecht/kernwapens/>
- 14 <https://nonukes.nl/wp-content/uploads/2019/08/PAX-raport-Een-wereld-zonder-kernwapens-waar-staat-Nederland.pdf>
- 15 TPNW, *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons* , 7-7-2017 aangenomen in de VN, met 122 stemmen voor, en inmiddels ondertekend door 92 landen en geratificeerd door 68 landen.